

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Lausunnot

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Sisällysluettelo

Valtioneuvoston kanslia.....	3
Valtiovarainministeriö	4
Oikeusministeriö.....	5
Puolustusvoimien pääesikunta.....	12
Rajavartiolaitos	14
Maanpuolustuskoulutusyhdistys	17
Reserviläisliitto - Reservin Aliupseerien liitto ry.....	18
Suomen reserviupseeriliitto	20
Elinkeinoelämän keskusliitto	22
Kirkon työmarkkinalaitos	24
Mikko Lemmetty.....	25
Juhani Vesterinen	28
Ei lausuttavaa	31

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Valtioneuvoston kanslia

Viite FI.PLM.2016-734 105/40.99.00/2016

Asia Valtioneuvoston kanslian lausunto asevelvollisuuslain muuttamisesta

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Suomen puolustuksen toimintaympäristön muutoksen vuoksi Suomen puolustus tarvitsee keinoja reagoida aikaisempaa nopeammin muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen. Viime vuosien paikalliset ja alueelliset poliittiset kriisit, joihin on liittynyt asevoiman käyttöä, ovat tapahtuneet yllättävästi ja nopean tilannekehityksen jälkeen. Riittävän nopean reagointikyvyn takaamiseksi muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen asevelvollisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi reserviläisten käytön suhteen.

Valtioneuvoston kanslia toteaa pyydettyä asevelvollisuuslain muuttamisesta seuraavaa:

Nykyinen lain 32 § säädetään kertausharjoitukseen määräämisestä. Määräys osallistua kertausharjoitukseen lähetetään asevelvolliselle vähintään kolme kuukautta ennen harjoituksen alkamista. Kuten puolustusministeriö nykytilan arvioinnissaan toteaa, muuttuneessa turvallisuusympäristössä sekä muuttuneiden kriiseihin liittyvien toimintatapamallien myötä, on syytä arvioida uudelleen asevelvollisuuslaissa säädettyjä kertausharjoitusten määräaikoja, sääntelyä kertausharjoitusten yhteenlasketuista enimmäisajoista sekä asevelvollisten ja työnantajan suostumuksesta tietyissä tapauksissa.

Esityksessä on tarkasteltu käytännössä vain kertausharjoituksiin liittyvää problematiikkaa. Ylimääräisen palveluksen käyttöä vaihtoehtoisena toteuttamismallina ei ole arvioitu. Esityksessä ehdotetaan annettavaksi puolustusvoimien komentajalle päätösvalta 25 000 asevelvollisen kutsumiseksi joustavan valmiuden kohottamisen mukaiseen kertausharjoitukseen välittömästi. Esitys vaikuttaa muuttuneeseen uhkakuvaskenaarioon peilaten riittävältä ja toteuttamiskelpoiselta.

Johtopäätös päätöksen teon pitämisestä näissä tapauksissa mahdollisimman lähellä operatiivista tasoa toimintojen pikaisen käynnistämisen kannalta voidaan pitää oikeana. Kuitenkin perustuslain 67 §:n mukaan valtioneuvoston yleisistunnossa käsitellään laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat sekä ne muut asian, joiden merkitys sitä vaatii. Poliittisella päätöksenteolla tulee olla keskeinen rooli yhteiskunnallisesti merkittävissä asioissa. Tällä perusteella valtioneuvoston kanslia esittää, että ehdotetussa 32 §:n 3 momentissa tarkoitettu puolustusvoimien komentajan päätös tulisi viipymättä saattaa puolustusministerin esittelystä valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa ei ole arvioitu mahdollisen lisäkoulutustarpeen eikä mahdollisia esimerkiksi materiaalin varastointiin liittyviä kustannusvaikutuksia, tai ne eivät ainakaan käyneet materiaalista ilmi. Samalla olisi ollut hyvä tuoda tarkemmin esille esityksen kustannusvaikutukset muulle yhteiskunnalla, erityisesti niissä tilanteissa, joissa kertausharjoitusten yhteenlasketut enimmäisajat kaksinkertaistetaan.

Alivaltiosihteeri

Timo Lankinen

Valtioneuvoston
turvallisuusjohtaja

Jari Ylitalo

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Valtiovarainministeriö

Puolustusministeriö

Viite: Puolustusministeriö 4.2.2016, FI.PLM.2016-734, 105/40.99.00/2016

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Pyydettyä lausuntonaan valtiovarainministeriö lausuu seuraavaa.

Puolustusministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi asevelvollisuuslain muuttamisesta. Suomen puolustuksen toimintaympäristön muuttuminen sekä paikallisten ja alueellisten poliittisten kriisien nopea tilannekehitys vaativat keinoja nopeampaan reagoimiseen. Nopea reagointikyky on tarkoitus turvata reserviläisten käyttöä koskevalla lakimuutoksella.

Valtiovarainministeriön kannalta luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi asevelvollisuuslain muuttamiseksi kuvattu aiempaa nopeampi mahdollisuus reagoida muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen on myönteinen ja kannatettava asia. Luonnoksessa on keskeinen luku 25 000 asevelvollista. Kyseistä määrää ei kuitenkaan mitenkään perustella. Hallituksen esityksessä tulisi tältä osin laajentaa perusteluja.

Esityksen mukaan joustavaan valmiuden kohottamiseen liittyvät kertausharjoitukset koskevat pääasiassa reserviläisiä, joiden keskimääräinen ikä on 20–25 vuotta. Tämä ei valtiotyönantajan kannalta, virastojen ja laitosten henkilöstön ikä-kennekin huomioon ottaen, johda kohtuuttomaan lopputulokseen. Virastot voivat erityistapauksissa anoa avainhenkilöilleen aluetoimistolle tehtävällä hakemuksella asevelvollisuuslain (1438/2007) 89 §:n mukaista vapauttamisperustetta (palvelukseen kutsumatta jättäminen hakemuksesta yleisen tai sotilaallisen edun vuoksi).

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että vaikka toiminta on pääasiassa tarkoitettu rahoitettavaksi puolustusvoimien toimintamenoista, valmiuden joustavaan kohottamiseen perustuvat kertausharjoitukset vaikuttavat kuitenkin reserviläisten kertausharjoituskustannusten lisäksi myös puolustusvoimien henkilöstön palkkausmenoihin. Edellä mainitun johdosta valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että esityksen perusteluissa mainittua velvollisuutta pitää puolustusministeriö tietoisena em. kertausharjoitukseen määräämisen vaiheista korostetaan.

Valtiovarainministeriö toteaa teknisenä huomiona, että esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan useassa kohdassa asevelvollisuuslain 48 §:n 4 momenttiin, vaikka pitäisi olla 48 §:n 1 momentin 4 kohta.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Budjettineuvos

Petri Syrjänen

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Oikeusministeriö

Lausuntopyyntö 4.2.2016

FI.PLM.2016-734

105/40.99.00/2016

ASEVELVOLLISUUSLAIN MUUTTAMINEN

Puolustusministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi asevelvollisuuslain muuttamisesta. Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Kertausharjoitus sotilaallisen valmiuden joustavaksi kohottamiseksi

Voimassa oleva sääntely

Reserviin kuuluva asevelvollinen voidaan asevelvollisuuslain 32 §:n mukaan määrätä kertausharjoitukseen. Määräys tulee lähettää asevelvolliselle vähintään kolme kuukautta ennen harjoituksen alkamista. Kertausharjoituksen tarkoituksena on muun muassa mahdollistaa sotilaallisen valmiuden joustava kohottaminen. Kertausharjoitukseen määrätty voidaan vapauttaa harjoituksesta lain 34 §:ssä säännellyistä syistä (mm. perhesyyt, opintoihin ja työhön liittyvät syyt).

Asevelvollisuuslaissa on lisäksi säännökset ylimääräisestä palveluksesta. Ylimääräisen palveluksen tarkoituksena on lain 82 §:n mukaan muun muassa kohottaa ja ylläpitää puolustusvalmiutta. Ylimääräiseen palvelukseen voidaan lain 83 §:n mukaan määrätä astumaan välittömästi. Ylimääräistä palvelusta koskeva päätös tehdään määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan, ja se on peruutettava, kun puolustusvalmiuden kohottamiseen ja ylläpitämiseen johtanut tilanne sen sallii. Asevelvollinen voidaan lain 84 §:n mukaan vapauttaa ylimääräisestä palveluksesta, jos vapautus on välttämätön asevelvollisen perhe- tai taloudellisten olojen taikka ammatin tai elinkeinon harjoittamisen takia.

Päätöksen ylimääräisestä palveluksesta tekee asevelvollisuuslain 83 §:n mukaan tasavallan presidentti puolustusvoimista annetun lain 32 §:n 1 momentissa tarkoitetussa sotilaskäskyasioiden päätöksentekojärjestyksessä, eli puolustusministerin esittelystä.

Päätös ylimääräisestä palvelusta voidaan tehdä poikkeusoloissa tai normaaliolojen vakavassa häiriötilanteessa. Poikkeusoloilla tarkoitetaan säännöksessä valmiuslain ja puolustustilalain mukaisia poikkeusoloja. Normaaliajan vakava häiriötilanne olisi säännöksen perustelujen mukaan olemassa, jos tie-

dustelutiedon perusteella voitaisiin todeta, että jännittyneen yhteiskunnallisen tilanteen edetessä Suomeen voisi kohdistua huomattavaa aseellista uhkaa. Normaaliajan vakavasta häiriötilanteesta ei kuitenkaan olisi kysymys silloin, kun jännittynyt yhteiskunnallinen tilanne koskisi ainoastaan Suomen sisäistä järjestystä ja turvallisuutta (HE 37/2007 vp).

Ehdotetut muutokset

Kertausharjoitusta koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi niin, että järjestettäessä harjoitusta sotilaallisen valmiuden joustavaksi kohottamiseksi kertausharjoitukseen voitaisiin määrätä välittömästi. Tällaisesta kertausharjoituksesta ei voisi ehdotuksen mukaan hakea lainkaan vapautusta. Kertausharjoituksen kestoa ei olisi rajattu ajallisesti, eivätkä kertausharjoitukselle asevelvollisuuslain 50 §:ssä säädettyt enimmäismäärät koskisi tällaista harjoitusta.

Puolustusvoimain komentaja voisi ehdotuksen mukaan määrätä sotilaallisen valmiuden joustavaksi kohottamiseksi järjestettävän kertausharjoituksen, jos määräys koskee enintään 25 000 asevelvollista. Sitä suuremmasta harjoituksesta päättäisi tasavallan presidentti puolustusvoimain komentajan esittelystä.

Ehdotuksen arviointia

Perustuslakivaliokunta on nykyistä asevelvollisuuslakia arvioidessaan todennut, että perustuslain 127 §:n 1 momentissa säädetty maanpuolustusvelvollisuus muodostaa sinänsä hyväksyttävän perusteen rajoittaa asevelvollisten perusoikeuksia. Asevelvollisten ja muiden sotilashenkilöiden perusoikeuksiin kohdistuvia rajoituksia on kuitenkin pääsäännön mukaan arvioitava perusoikeuksien yleisten ja tarvittaessa kunkin perusoikeuden erityisten rajoitusedellytysten kannalta (HE 309/1995 vp, s. 24—25). Rajoitusten hyväksyttävyyden lisäksi on kiinnitettävä huomiota niiden tarkkarajaisuuteen ja oikeasuhtaisuuteen sekä — samaan tapaan kuin laitoksissa olevien perusoikeuksia rajoitettaessa (ks. esim. PeVL 20/2005 vp, s. 2/II, PeVL 21/2006 vp, s. 2/II, PeVL 58/2006 vp, s. 3/I) — asevelvollisten oikeusturvaan (PeVL 9/2007 vp).

Nyt ehdotettua sääntelyä on tarpeen tarkastella ennen muuta perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvien välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusvaatimusten sekä lainsäädännön täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden kannalta.

Ehdotuksessa mahdollisuutta määrätä asevelvollisia kertausharjoitukseen valmiuden joustavaksi kohottamiseksi ei ole sidottu mihinkään asiallisiin kriteereihin. Laissa ei siten aseteta esimerkiksi ulkoista uhkaa tai kriisitilannetta edellytykseksi palvelukseen kutsumiselle (vrt. ylimääräistä palvelusta koskeva

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

sääntely). Tämä on ongelmallista niin sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden kuin rajoitusten välttämättömyysvaatimuksen kannalta.

Velvollisuutta osallistua kertausharjoitukseen valmiuden joustavaksi kohottamiseksi ei ehdotuksessa ole ajallisesti rajoitettu lainkaan. Perustuslakivaliokunta on asevelvollisuuslaissa säänneltä – sinänsä maanpuolustusvelvollisuuteen perustumatonta – työvelvollisuutta arvioidessaan pitänyt välttämättömänä, että velvollisuus on ajallisesti rajoitettu (PeVL 9/2007 vp). Vaikka valmiuden joustavaksi kohottamiseksi järjestettävä kertausharjoitus perustuu maanpuolustusvelvollisuuteen, muodostuu ajallisen rajauksen puute merkitykselliseksi sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta. Vertailuna mainittakoon, että asevelvollisuuslaissa säänneltyyn, vakavammissa kriisitilanteissa sovellettavaksi tarkoitettuun ylimääräiseen palvelukseen voidaan määrätä enintään puoleksi vuodeksi kerrallaan. Määräys ylimääräiseen palvelukseen on peruutettava, kun puolustusvalmiuden kohottamiseen ja ylläpitämiseen johtanut tilanne sen sallii.

Myös velvollisuus astua palvelukseen välittömästi ja kielto hakea vapautusta kertausharjoituksesta ovat omiaan vaikuttamaan siihen, että sääntely kokonaisuudessaan vaikuttaa muodostuvan ongelmalliseksi perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta.

Sääntelyä valmiuden joustavaksi kohottamiseksi järjestettävää kertausharjoitusta koskevasta päätöksenteosta on tarkasteltava perustuslain 58 §:n 5 momentin sen säännöksen kannalta, jonka mukaan presidentti päättää sotilaskäskyasioista ministerin myötävaikutuksella sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Sanotun säännöksen sisältö muotoutui lopullisesti perustuslakivaliokunnan mietinnössä, jossa säännöstä perusteltiin perustuslain parlamentaaristen aineiden lisäämisellä (PeVM 10/1998 vp, s. 7).

Puolustusvoimista annetun lain 31 §:n mukaan tasavallan presidentti päättää valtakunnan sotilaallisen puolustuksen keskeisistä perusteista, sotilaallisen puolustusvalmiuden merkittävistä muutoksista, sotilaallisen puolustuksen toteuttamisen periaatteista sekä muista puolustusvoimien sotilaallista toimintaa ja sotilaallista järjestystä koskevista laajakantoisista tai periaatteellisesti merkittävistä sotilaskäskyasioista. Asevelvollisuuslain 83 §:n mukaan päätöksen ylimääräisestä palveluksesta tekee niin ikään tasavallan presidentti. Ylimääräistä palvelusta koskevaa sääntelyä perusteltiin asevelvollisuuslakia säädettäessä (HE 37/2007 vp) muun muassa asian yhteiskunnallisella merkityksellä ja sillä, että palvelukseen kutsuminen koskee yksityisen kansalaisen lisäksi laajalti elinkeinoelämää ja koko yhteiskuntaa.

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Oikeusministeriön käsityksen mukaan nyt ehdotettava sääntely kertausharjoituksesta valmiuden joustavaksi kohottamiseksi on merkitykseltään ja asiallisilta vaikutuksiltaan siinä määrin samankaltaista kuin ylimääräistä palvelusta koskeva sääntely, että päätöksenteossa on syytä noudattaa samankaltaisia menettelyjä. Enintään 25 000 asevelvollistakaan koskevaa päätöksentekoa ei tule jättää puolustusvoimien yksin tehtäväksi.

Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi erikseen huomiota sääntelyyn sotilaskäskyasian tasavallan presidentille esittelevästä tahosta. Perustuslain 58 §:n 5 momenttiin sisältyvä sääntelyvaraus ("sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään") osoittaa, että presidentin päätöksentekoa sotilaskäskyasioissa koskevan sääntelyn yksityiskohtainen sisältö määräytyy perustuslain ja tavallisen lain muodostaman kokonaisuuden pohjalta. Perustuslakivaliokunta on todennut (PeVL 51/2006 vp), että sääntelyvarausta sitoo perustuslaissa se, että presidentin päätöksenteon sotilaskäskyasioissa tulee tapahtua ministerin myötävaikutuksella. Tämä on perustuslaista presidentin päätöksentekomenettelyyn kohdistuva vähimmäisvaatimus. Ministeri on perustuslakivaliokunnan perustuslakiesityksestä antamassa mietinnössä lausuman kannan mukaisesti mahdollista lailla liittää päätöksentekoon esittelijänä tai muullakin tavoin (PeVM 10/1998 vp, s. 19/I).

Puolustusvoimista annettua lakia koskevan perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan tuolloin lakiin otettu, aikaisempaa laajempi säännös presidentin päätöksenteon kytkemisestä sotilaskäskyasioissa puolustusministerin esittelyyn oli hyvin sopusoinnussa perustuslakia säädettäessä omaksuttujen lähtökohtien kanssa (PeVL 51/2006 vp).

Nyt ehdotettu sääntely poikkeaa huomattavasti aikaisemmasta, päätöksenteon parlamentaarisuuden lisäämistä painottaneesta kehityksestä. Ehdotetun säännöksen perusteella epäselväksi jää myös, olisiko ministerin myötävaikutuksesta päätöksentekoon tarkoitus huolehtia ainoastaan puolustusministeriön tietoisena pitämisellä, vai sovellettaisiinko puolustusvoimista annetun lain 31 §:n säännöksiä ministerin läsnäolo-oikeudesta ja -velvollisuudesta sotilaskäskyasioiden käsittelyssä.

Sääntelyn kehittäminen

Nyt käsillä olevassa esitysluonnoksessa ylimääräinen palvelus on mainittu (s. 2 ja 5), mutta luonnoksessa ei ole tehty selkoa siitä, miksi ylimääräistä palvelusta ei pidetä riittävänä keinona haluttuihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Nykyisen asevelvollisuuslain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 37/2007 vp) ylimääräisen palveluksen sääntelyä on perusteltu osittain samoilla syillä kuin nyt käsillä olevassa ehdotuksessa:

”Poikkeusolokäsite on puolustusvoimien valmiuden kohottamisen näkökulmasta kuitenkin ongelmallinen, koska valmiuden kohottamiseen tähtääviin toimenpiteisiin on ryhdyttävä jo ennen kuin Suomeen kohdistuu huomattavaa aseellista uhkaa. Tämä johtuu siitä, että Suomen sotilaallinen puolustus perustuu reserviläisarmeijaan, joka ei ole heti palvelukseen astuttuaan valmis osallistumaan aseelliseen toimintaan, vaan taisteluihin lähetettävät joukot on ensin harjoitettava niille suunnitelluissa kokoonpanoissa. Näin ollen reserviläiset on voitava määrätä palvelukseen jo normaaliajan vakavissa häiriötilanteissa.”

Oikeusministeriön käsityksen mukaan esityksen jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida, voidaanko esitysluonnoksessa tavoiteltuihin päämääriin päästä ylimääräistä palvelusta koskevia säännöksiä soveltamalla.

Jollei ylimääräistä palvelusta koskevia säännöksiä arvioida voitavan soveltaa, tulisi nyt ehdotettua sääntelyä muuttaa ongelmattommaksi lisäämällä lakiin asialliset edellytykset siitä, millaisissa olosuhteissa kertausharjoitukseen valmiuden joustavaksi kohottamiseksi voidaan määrätä, säätämällä tällaisen harjoituksen enimmäiskestosta tai ainakin siitä, kuinka pitkäksi ajaksi kerrallaan asevelvollisen voi määrätä harjoitukseen ja missä tilanteissa määräys on peruutettava, ulottamalla vapautuksen hakemista koskevat säännökset koskemaan myös tällaista palvelusta (esimerkiksi vastaavin vapautusperusteiden kuin ylimääräisessä palveluksessa) ja säätämällä päätöksenteosta niin, että päätöksentekomekanismissa riittävästi otetaan huomioon asian yhteiskunnallinen merkitys ja päätöksenteon kytkeytyminen parlamentaariseen vastuukatteeseen.

Muita seikkoja

Kertausharjoituksen enimmäismäärä

Asevelvollisuuslain 50 §:ssä säänneltävät kertausharjoituksen enimmäismäärät ehdotetaan kaksinkertaistettaviksi. Kertausharjoitusten yhteenlaskettu enimmäismäärä olisi ehdotuksen mukaan 80, 150 tai 200 päivää riippuen so-tilasarvosta ja tehtävästä puolustusvoimissa.

Esitysluonnoksen yleisperusteluissa (s. 6) viitataan ehdotuksen perusteluina muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen ja puolustushallinnon tarpeeseen saada reserviläisten ydinjoukko palvelukseen mahdollisimman joustavasti tilanteen vaatiessa. Esityksen vaikutuksia koskevissa perusteluissa (s. 7) on varsin lyhyesti tarkasteltu ehdotettujen muutosten vaikutuksia asevelvollisiin ja esimerkiksi elinkeinoelämään.

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Esitysluonnokseen ei näyttäisi sisältyvän esimerkiksi tietoa siitä, kuinka paljon kertausharjoitusvuorokausia asevelvollisille kertyy ja missä määrin kertausharjoitusten nykyinen enimmäismäärän rajoitus aiheuttaa ongelmia. Ilman tämäläntyyppisiä tietoja ja toisaalta täsmällisempää arviota enimmäismäärien kaksinkertaistamisen vaikutuksista on ehdotuksen oikeasuhtaisuutta vaikea arvioida.

Oikaisuvaatimus ja valitusoikeus

Asevelvollisuuslain oikaisuvaatimusta koskevaa 109 §:ää ja valitusta koskevaa 110 §:ää ei ehdoteta nyt muutettaviksi. Sen sijaan päätöksen täytäntöönpanoa koskevaan 111 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Uuden momentin tarpeellisuutta tulisi vielä harkita ottaen huomioon voimassa olevan 111 §:n sisältö.

Ehdotetun 111 §:n perusteluissa ja esitysluonnoksen säätämisjärjestysperusteluissa käsitellään hallintoasian ja sotilaskäskyasian välistä rajanvetoa ja tämän seikan vaikutusta valitusoikeuteen. Perusteluissa esitetyt kannanotot ovat jossakin määrin ristiriitaisia perustuslakivaliokunnan asevelvollisuuslain säätämisen yhteydessä (PeVL 9/2007 vp) esittämien kannanottojen kanssa (kursivointi tässä):

"Valittaa ei saa lakiehdotuksen 112 §:n 3 momentissa tarkoitettujen sotilasviranomaisten päätöksistä momentissa mainitussa asiassa eikä "muussa sotilaskäskynä ratkaistavassa asiassa". Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt tällaisia, yleisluonteisia ja erittelemättömiä valituskieltoja ongelmallisina perustuslain 21 §:n 1 momentin kannalta (PeVL 70/2002 vp, s. 5—6). Ehdotuksen ongelmallisuutta lisää sotilaskäskyasian käsitteen täsmäntymättömyys. Käsitteellisellä tasolla on hyvin vaikea tehdä eroa sotilaskäskyasioiden ja hallintoasioiden välille. Ehdotuksen perusteella sotilasviranomaisen näyttäisi olevan mahdollista luonnehtia hallintoasioita sotilaskäskyasioiksi ja estää asevelvollista hakemasta muutosta sellaiseenkin päätökseen, joka koskee hänen oikeuttaan tai velvollisuuttaan perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettussa mielessä. Maininta sotilaskäskynä ratkaistavista muista asioista on näistä syistä poistettava 112 §:n 3 momentista, jotta lakiehdotus voidaan tältä osin käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Sääntelyn selkeyden takia on poistettava lakiehdotuksen 109 §:n 3 momentti kiellosta hakea sotilaskäskyyä oikaisua. *Säännöksestä saa sen harhaanjohtavan vaikutelman, että 109 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös — johon saa hakea oikaisua — olisi*

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

mahdollista antaa sotilaskäskynä. Lisäksi 110 §:n 1 momentin pääsäännöstä näyttäisi olevan tehtävissä vastakohtaispäätelmä, jonka mukaan sotilaskäskystä olisi esityksen tarkoituksen vastaisesti mahdollista hakea muutosta valittamalla.”

Hallintoasian ja sotilaskäskyasian välistä rajanvetoa ja tämän seikan vaikutusta valitusoikeuteen koskeva teksti olisi asianmukaisinta poistaa ehdotuksesta.

Perustuslakivaliokunnan kannanoton tarpeellisuus

Oikeusministeriö pitää perusteltuna, että ehdotukseen otetaan maininta perustuslakivaliokunnan lausunnon tarpeellisuudesta.

Ylijohtaja

Sami Manninen

Lainsäädäntöneuvos

Liisa Vanhala

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Puolustusvoimien pääesikunta

PLM ak FI.PLM.2016-734, 105/40.99.00/2016 (kirjattu PE ak AM2455)

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI ASEVELVOLLISUUSLAIN MUUTTAMISESTA

Taustaksi

Puolustusministeriö on viiteasiakirjalla pyytänyt pääesikunnan lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi asevelvollisuuslain muuttamiseksi. Suomen puolustuksen toimintaympäristön muutoksen vuoksi Suomen puolustus tarvitsee keinoja reagoida aiempaa nopeammin muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen.

Viime vuosien paikalliset ja alueelliset poliittiset kriisit, joihin on liittynyt asevoiman käyttöä, ovat tapahtuneet yllättävästi ja nopean tilannekehityksen jälkeen. Riittävän nopean reagointikyvyn takaamiseksi muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen asevelvollisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi reserviläisten käytön suhteen. Luonnoksessa ehdotetut esitykset ovat tarkoitettu käyttöön otettaviksi ainoastaan poikkeuksellisissa tilanteissa ja nimenomaisesti toiminnan välittömään käynnistämiseen.

Yleisesti esitysluonnoksesta

Pääesikunta on osallistunut lakimuutosesityksen valmisteluun, ja sen näkemykset on otettu hyvin huomioon valmistelutyössä. Pääesikunta katsoo, että lakimuutos parantaa puolustusvoimien kykyä joustavaan valmiuden kohottamiseen ja maanpuolustustehtävien täyttämiseen nopeasti muuttuvissa turvallisuustilanteissa. Esitetyt uudistukset palvelevat hyvin nopean valmiuden kohottamisen tarpeita sekä reservin kertausharjoituksiin määräämisen, niistä vapauttamisen, kertausharjoitukseen osallistumista säätelevien enimmäisaikojen että muutoksenhaun osalta.

Eräitä teknisiä huomioita

Lakimuutos aiheuttaa muutostarpeita AVTOPJO -järjestelmässä, jotta reserviläisten kertausharjoitusvuorokausien kertymää voidaan asianmukaisesti seurata henkilötasolla. Arvion mukaan muutostarpeet voidaan toteuttaa lakimuutoksen edellyttämässä aikataulussa, koska lähtökohtaisesti lakimuutosten aiheuttamat muutostyöt ovat aina ensisijaisia muihin muutos- ja kehitystöihin nähden. Tietojärjestelmämuutosten aiheuttamat kustannukset voitaneen kattaa pääesikunnan operatiivisen osaston vuodelle 2016 suunnitelluilla järjestelmän ylläpitorahoituksella. Operatiivinen osasto on antanut järjestelmätoimittajalle (Digia Oy) tehtäväksi kartoittaa järjestelmään tarvittavat muutostarpeet, sekä laatia kartoituksen perusteella kustannusarvion muutostöitä.

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Käytetyn terminologian osalta pääesikunta kiinnittää huomiota termien täsmällisyyteen ja johdonmukaiseen käyttämiseen. Esimerkiksi reservin kertausharjoituksiin määrätään, ei kutsuta reserviläisiä. Edelleen puolustusvoimien sodan ajan joukkoihin kuulumisen ei lähtökohtaisesti perustu vapaaehtoisuuteen, vaan sotilaskäskyn luonteisesti joukkoon sijoittamiseen.

Yleisperustelujen johdanto-osan toisessa kappaleessa on selostettu hybridiuhkia. Siinä on todettu toiminnan voivan ilmentyä esimerkiksi informaatiovaikuttamisena, kybertoimintana, poliittisena, taloudellisena tai sotilaallisena painostuksena, aseellisina levottomuuksina tai sotilaallisena voimankäyttönä. Uhkien monimuotoisuudesta johtuen saattaisi olla hyvä tähän kohtaan lisätä ” aseellisina ja muina levottomuuksina”.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa 34 §:n osalta on toisessa kappaleessa todettu ”*Sotilaallisen valmiuden joustavan kohottamisen takia kertausharjoituksiin määrättävät reserviläiset kuuluvat myös pääasiassa joukkoihin, joihin kuulumisen on lähtökohtaisesti vapaaehtoista*”. Tämä kohta esitetään väärinymmärrysten välttämiseksi poistettavaksi, koska edellä mainitun mukaisesti joukkoihin kuulumisen lähtökohtana ei voine olla pelkästään vapaaehtoisuus, vaikka näihin joukkoihin kuuluvia pyritäänkin sitouttamaan niiden toimintaan erillisillä suostumuksilla.

Edelleen luonnoksen 3 kohdasta, jossa arvioidaan suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestykseen, esitetään poistettavaksi kolmannesta kappaleesta viittaukset vapaaehtoisuuteen. Tämän perusteella kohtaa ”*Pääasiassa asevelvollisten käyttö vaativampiin tehtäviin perustuu vapaaehtoisuuteen ja omaan halukkuuteen. Näin ollen he ovat hakeutessaan kyseisiin tehtäviin tietoisia siitä, että heille saattaa tulla muita useammin kertausharjoituskutsuja*” esitetään myös poistettavaksi.

Valituksen ja oikaisuvaatimuksen vaikutusta päätökseen täytäntöönpanoon sääntelevää 111 §:ää esitetään muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin toinen momentti, jonka mukaan määräys 48.1 §:n 4 kohdan mukaiseen kertausharjoitukseen pannaan täytäntöön oikaisuvaatimuksesta huolimatta. Säännös olisi tilannetta selventävä, vaikka pääesikunnan näkemyksen mukaan pykälän 1 momentissa mainittu palvelukseen määräämistä koskeva kohta sääntelee myös reservin kertausharjoitukseen määräämistä.

Pääesikunnan päällikön sij
Kenraaliluutnantti

Kyösti Halonen

Apulaisosastopäällikkö

Christel Hägglund

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Rajavartiolaitos

Puolustusministeriö

Lausuntopyyntö 4.2.2016, FI.PLM.2016-734, 105/40.99.00/2016

Lausunto; hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Puolustusministeriö on pyytänyt Rajavartiolaitokselta lausuntoa asevelvollisuuslain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä. Esityksellä lisättäisiin kykyä vastata nopeasti muuttuviin turvallisuustilanteisiin muuttamalla kertausharjoituksia koskevaa sääntelyä. Rajavartiolaitoksen esikunta, joka toimii myös sisäministeriön rajavartiosastona, lausuu asiassa seuraavaa.

Rajavartiolaitos osallistuu rajavartiolain (578/2005) 3 ja 25 §:n perusteella valtakunnan puolustamiseen. Turvallisuuspoliittisen tilanteen muutos ja sen mukanaan tuoma uhkien monipuolistuminen korostavat aiempaa enemmän Rajavartiolaitoksen merkitystä keskeisenä osana puolustusjärjestelmää ja puolustusvalmiuden kohottamista. Puolustusvalmiuden kohottamista edellyttävässä tilanteessa rajajoukkojen ensisijaisena tehtävänä on tehostettu rajaturvallisuuden ylläpitäminen ja sen ohella valtakunnan alueellisen koskemattomuuden turvaaminen. Puolustusvalmiuden vaatiessa rajajoukot tai niiden osia voidaan tasavallan presidentin asetuksella liittää puolustusvoimiin. Tämä on tarkoituksenmukaista siinä vaiheessa, kun valtakunnan alueelle kohdistuu suoranaista sotilaallista voimankäyttöä, eikä rajaturvallisuustehtävän hoitamiselle ole enää edellytyksiä.

Rajavartiolaitoksen osallistuminen sotilaalliseen maanpuolustukseen on huomioitu puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen yhteisessä operatiivisessa suunnittelussa. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että Rajavartiolaitoksen valmiuden kohottaminen otetaan huomioon myös kertausharjoituksia koskevassa sääntelyssä.

Esityksessä ehdotetaan, että puolustusvoimain komentaja voisi määrätä sotilaallisen valmiuden joustavan kohottamisen tilanteissa kertausharjoitukseen välittömästi enintään 25 000 asevelvollista. Menettely poikkeaisi muista kertausharjoitustilanteista, joissa kutsu on lähetettävä asevelvolliselle vähintään kolme kuukautta aiemmin. Mikäli kertausharjoitukseen kutsuttaisiin yli 25 000 asevelvollista, päätöksen tekisi tasavallan presidentti puolustusvoimain komentajan esittelystä. Puolustusministeriö olisi pidettävä tietoisena asioita koskevasta valmistelusta.

Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että puolustussuunnitelman mukaisesti kertausharjoituksiin kutsuttavista asevelvollisista merkittävä prosenttiosuus on Rajavartiolaitoksen rajajoukkoihin kuuluvia asevelvollisia. Rajajoukoissa on reservissä olevien asevelvollisten lisäksi huomattava määrä Rajavartiolaitoksen virassa olevaa henkilökuntaa. Rajavartiolaitos vastaa omien sodan ajan rajajoukkojensa kertausharjoituksista. Rajavartiolaitoksen esikunta katsoo, että edellä mainituista syistä on välttämätöntä, että Rajavartiolaitos osallistuu ehdotettuun nopeutetun menettelyn päätöksentekoon omalta osaltaan.

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että asevelvolliset määrätään Rajavartiolaitoksen kertausharjoitukseen Rajavartiolaitoksen päällikön esityksestä siten kuin rajavartiolaitoksen hallinnosta annetussa laissa (577/2005, jäljempänä Rajavartiolaitoksen hallintolaki) säädetään. Rajavartiolaitoksen esikunta huomauttaa, että Rajavartiolaitoksen hallintolain 30 §:n mukaan asevelvollisten ja vapaaehtoista asepalvelusta suorittavien palveluun Rajavartiolaitoksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä palvelusta puolustusvoimissa säädetään. Tämän vuoksi ei ole riittävää, että Rajavartiolaitoksen päällikön osallistumisesta päätöksentekoon, jossa kertausharjoituksiin saatetaan määrätä useita tuhansia rajajoukkoihin kuuluvia asevelvollisia, mainitaan ainoastaan hallituksen esityksen perustelutekstissä.

Käytännössä tarkoituksenmukaisinta olisi, että Rajavartiolaitoksen päällikkö esittäisi puolustusvoimain komentajalle Rajavartiolaitoksen kertausharjoituksiin määrättävät asevelvolliset. Menettely vastaisi normaaliolojen kertausharjoituksissa noudatettavaa käytäntöä, jonka mukaan puolustusvoimat määrää asevelvolliset suunnitelman mukaisesti Rajavartiolaitoksen kertausharjoituksiin, varustaa joukot ja vastaa reserviläisten kustannuksista. Rajavartiolaitoksella voi olla tarve kutsua rajajoukot myös omaaloitteisesti nopeutetulla menettelyllä kertausharjoitukseen esimerkiksi hybridiuuhkiin liittyvistä poikkeuksellisista syistä.

Edellä mainitun perusteella Rajavartiolaitoksen esikunta esittää, että lain 32 §:ään ehdotettavaa uutta 3 momenttia täydennetään seuraavasti:

*"Puolustusvoimain komentaja voi määrätä 48.1 §:n 4 kohdassa tarkoitettuun kertausharjoitukseen välittömästi. **Rajavartiolaitoksen kertausharjoitukseen osallistuvat asevelvolliset määrätään Rajavartiolaitoksen päällikön esityksestä.** Päätös voi koskea enintään 25 000 asevelvollista. Mikäli kertausharjoitukseen määrääminen koskee yli 25 000 asevelvollista, päätöksen tekee tasavallan presidentti puolustusvoimain komentajan esittelystä. Puolustusministeriö tulee pitää tietoisena näitä asioita koskevasta valmistelusta."*

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että nopeutetun menettelyn kertausharjoitus olisi tarkoitettu otettavaksi käyttöön ainoastaan poikkeuksellisissa tilanteissa silloin, kun turvallisuuden ylläpitäminen muilla keinoin ei ole mahdollista. Rajavartiolaitoksen esikunnan näkemyksen mukaan poikkeuksellisuuden ja sen arvioinnin edellytysten tulisi näkyä myös säännöksen sanamuodossa.

Rajavartiolaitoksen hallintolain 7 §:n mukaan tasavallan presidentti päättää rajajoukkojen puolustusvalmiuden merkittävistä muutoksista sekä muista Rajavartiolaitoksen sotilaallisista maanpuolustustehtäviä koskevista laajakantoisista tai periaatteellisesti merkittävistä Rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioista. Tasavallan presidentti tekee päätökset Rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa sisäministerin esittelystä valtioneuvoston ulkopuolella. Hallituksen esityksen mukainen nopeutettu kertausharjoitusmenettely saattaisi johtaa usean tuhannen rajajoukkoihin kuuluvan asevelvollisen määräämiseen palvelukseen, mikä merkitsisi kiistatta rajajoukkojen puolustusvalmiuden merkittävää muutosta. Voimassa olevan 7 §:n mukaisesti tulisi siten tällaisessa tilanteessa tasavallan presidentin tehdä ensin rajajoukkojen perustamista koskeva päätös sisäministerin esittelystä, ja vasta sen jälkeen voitaisiin rajajoukkoihin kuuluvat asevelvolliset määrätä kertausharjoitukseen nopeutetussa menettelyssä puolustusvoimain komentajan päätöksellä. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena hallituksen esityksessä mainittujen

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

tavoitteiden kannalta, minkä vuoksi sotilaallisen valmiuden joustavaan kohottamiseen liittyvissä kertausharjoituksissa puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen päätöksentason tulisi olla yhdenmukainen.

Edellä mainituista syistä Rajavartiolaitoksen esikunta esittää, että hallituksen esitykseen lisätään liitelaiksi laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 7 ja 8 §:n muuttamisesta seuraavasti:

7 §

Tasavallan presidentin päätöksenteko rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa

1 momentti:

Tasavallan presidentti päättää rajajoukkojen puolustusvalmiuden merkittävistä muutoksista sekä muista rajavartiolaitoksen sotilaallisia maanpuolustustehtäviä koskevista laajakantoisista tai periaatteellisesti merkittävistä rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioista lukuun ottamatta rajajoukkojen osallistumista asevelvollisuuslain 48 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rajavartiolaitoksen kertausharjoitukseen. Presidentti päättää sotilaskäskyasiana myös rajavartiolaitoksessa palvelevan henkilön ylentämisestä upseerin, erikoisupseerin ja opistoupseerin sotilasarvoon. Presidentti voi ottaa päätettäväkseen rajavartiolaitoksen päällikön tai muun sotilasesimiehen ratkaistavaksi osoitetun sotilaskäskyasian.

- - -

8 §

Rajavartiolaitoksen päällikön päätöksenteko sotilaskäskyasioissa

uusi 2 momentti:

- - -

Rajavartiolaitoksen päällikkö esittää asevelvollisuuslain 48 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rajavartiolaitoksen kertausharjoitukseen osallistuvat asevelvolliset puolustusvoimain komentajalle asevelvollisuuslain 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöksentekoa varten.

- - -

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi, että kertausharjoituksen yhteenlasketut enimmäisajat kaksinkertaistetaan. Sotilaallisen valmiuden joustavaan kohottamiseen perustuvia kertausharjoituksia ei otettaisi huomioon kertausharjoituksen enimmäisaika- ja laskettaessa. Rajavartiolaitoksen esikunnan näkemyksen mukaan muutosehdotus on perusteltu ja kannatettava.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kenraalimajuri

Ilkka Laitinen

Ylitarkastaja

Anne Ihanus

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Maanpuolustuskoulutusyhdistys

Puolustusministeriö
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

FI. PLM.2016-734
105/40.99.00/2016

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI ASEVELVOLLISUUSLAIN MUUTTAMISESTA

Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) on perehtynyt esitykseen laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta ja toteaa siitä seuraavaa:

MPK pitää esitystä erittäin tarpeellisena. Sillä ei ole lausuttavaa itse esityksen sisältöön.

MPK katsoo, että esityksen mukainen kertausharjoitusten yhteenlaskettujen enimmäisaikojen kaksinkertaistaminen lisää reserviläisten maanpuolustustahtoa ja sillä on positiivinen vaikutus heidän osallistumiseen MPK:n järjestämään koulutukseen.

Pertti Laatikainen
Toiminnanjohtaja

Pertti Ruotsalainen
Hallintopäällikkö

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Reserviläisliitto - Reservin Aliupseerien liitto ry

Puolustusministeriö

RESERVILÄISLIITON LAUSUNTO KOSKIEN Hallituksen esitystä laeiksi asevelvollisuuslain muuttamiseksi (FI.PLM.2016-734, 105/40.99.00/2016)

Reserviläisliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä laeiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta. Reserviläisliitto katsoo, että esitys on oikeanlainen vastaus siihen haasteeseen, jonka sodankäynnin viimeaikainen kehitys on asettanut puolustusjärjestelmällemme. Toteutuessaan uudistukset lisäävät sekä puolustusjärjestelmämme toimivuutta että sen uskottavuutta nykypäivän toimintaympäristössä, jota leimaavat hybridisodankäynti, sotilaallisen voiman näyttö ja osin sillä uhkaaminen, nopea tilanteenkehitys sekä sodan ja rauhan välisen rajan hämärtyminen.

Suomen yleiseen asevelvollisuuteen ja suuren reserviin perustuva puolustusjärjestelmä on tehokas mutta sodan ajan joukkojen muodostaminen ei ole erityisen nopeaa varsinkaan tilanteissa, joissa valmiutta ei ole vielä kohotettu. Erityisesti maavoimien operatiivisia yksiköitä on vähän ja mahdollisuus muodostaa niitä varusmiespalveluksessa ja naisten vapaaehtoisessa asepalveluksessa olevista henkilöistä vaihtelee suuresti riippuen siitä, mikä vaihe palveluksesta on menossa. Yksiköiden muodostaminen osaavista ja kokeneista reserviläisistä on taas nykylainsäädännön pohjalta hidasta.

Kertausharjoitusten varoaikojen lyhentäminen ja maksimiharjoitusmäärien nostaminen esitetyllä tavalla tarjoavatkin nopean ja tehokkaan keinon koota tarvittaessa jopa kahden prikaatin verran maavoimien toimintakykyisiä yksiköitä kokeneista ja osaavista reserviläisistä. Esitetty uudistus vastaakin hyvin erilaisten uhkakuvien ja -tilanteiden viimeaikaiseen kehitykseen. Samalla se on näyttö siitä, että Suomi on valmis kehittämään puolustusjärjestelmäänsä sotilaallisten uhkakuvien kehittymisen kulloinkin edellyttämällä tavalla ja, että puolustuksemme on uskottava myös nopeasti etenevän kriisin tilanteessa.

Uudistusta toteutettaessa asiaa on kuitenkin tarkasteltava myös yksittäisen reserviläisen näkökulmasta. Mikäli Puolustusvoimien komentaja voisi määrätä reserviläisiä kertausharjoituksiin välittömästi ja niin, että palvelukseen olisi astuttava määrätysti mahdollisesta lykkäyshakemukselta huolimatta, voi muutos synnyttää kohtuuttomia tilanteita yksittäisten reserviläisten kohdalla varsinkin, mikäli he eivät ole ennakoon tietoisia asiasta. Tämä mahdollisuus tulisikin tuoda selkeästi esiin jo varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen aikana. Yhtenä mahdollisuutena on myös palveluksenaikainen hakeutuminen näihin yksilöihin eli esim. menettely, jota käytetään Kansainvälisen valmiusjoukon muodostamisessa Porin Prikaatissa.

Esitetyt uudistukset edellyttävät myös muutoksia Puolustusvoimien sijoitusmenettelyihin. Ne sodan ajan yksiköt, jotka on näissä tilanteissa kaavailtu kutsuttavaksi nopeasti harjoituksiin, on muodostettava sellaisista reserviläisistä, joille välitön palvelukseen astuminen ei tuota ylivoimaisia ongelmia ja, jotka ovat kykeneväisiä hoitamaan sodan ajan tehtäviensä. Erityistä huomiota

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

tuleekin kiinnittää siihen, että Puolustusvoimilla on näihin yksiköihin sijoitettujen reserviläisten osalta riittävät ja ajantasaiset tiedot.

Ensiksi palveluksen kutsuttavat sodan ajan yksiköt tulisi koota myös niin, että ne olisivat operaatiokelpoisia mahdollisimman lyhyen harjoittelujakson jälkeen. Nämä yksilöt tulisivat koota reserviläisistä, jotka ovat pitäneet itse yllä omaa sotilaallista osaamistaan ja kenttäkelpoisuuttaan esim. vapaaehtoistoiminnan ja -koulutuksen avulla. Mallina voidaan käyttää esim. Maakuntajoukkojen ja Paikallisjoukkojen sijoittamismenetelmiä ja sitoumusmenettelyitä.

Mikäli em. asioita ei oteta huomioon uudistuksen yhteydessä, saattaa lakimuutos heikentää nykyisen, suureen reserviin perustuvan puolustusjärjestelmämme pohjaa. On oletettavaa, että muutos voi johtaa yksittäisistä kertausharjoituksista kieltäytymisiin ja niistä poisjäämisiin. To-dennäköistä on myös reservistä kieltäytymisen ja ja täydennyspalvelukseen hakeutumisen kas-vu, mikäli näitä mahdollisuuksia ei lakiuudistuksen yhteydessä rajoiteta.

Esitetyt muutokset vaativat myös reserviläisten juridisen aseman kehittämistä. Tarvittaessa val-litsevaa lainsäätöä muuttamalla on varmistettava, ettei työntekijä voi estää harjoitukseen lähtöä ja, ettei se aiheuta esim. reserviläisten syrjintää työhönottotilanteissa eikä vaikeuta kohtuutto-masta esim. opintoja. Edelleen muutos edellyttää VAP-menettelyn tarkeyden korostamista työ-antajille sekä mahdollisesti muutoksia työehtosopimuksiin sekä niitä linjaavaan lainsäädäntöön.

Lisätietoja Reserviläisliiton lausunnosta antaa tarvittaessa liiton toiminnanjohtaja Olli Nyberg, p. 0400 640 755 tai s-posti olli.nyberg@reservilaisliitto.fi.

Reserviläisliitto on Suomen suurin maanpuolustusjärjestö, jolla on runsaat 36.000 jäsentä. Heis-tä noin 90 prosenttia on suorittanut varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalve-luksen. Liiton paikallisyhdistyksissä reserviläiset voivat ylläpitää ampumataitojaan, fyysistä kun-toaan ja maastotaitojaan. Lisäksi reserviläisillä on mahdollisuus ylläpitää sodan ajan sijoitusten-sa edellyttämiä tietojaan ja taitojaan myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kursseilla, jonka kouluttajista yli 40 prosenttia tulee Reserviläisliitosta.

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Suomen reserviupseeriliitto

Puolustusministeriö

Viite: Puolustusministeriön lausuntopyyntö FI.PLM.2016-734, 105/40.99.00/2016

Suomen Reserviupseeriliiton lausunto hallituksen esityksestä laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta.

Suomen Reserviupseeriliitto (RUL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto edellä mainituista asetuseronnoksista.

Yleistä

Asevelvollisuuslain muuttaminen vastaamaan muuttunutta puolustuksen toimintaympäristöä on hyvin perusteltua. On erittäin tärkeää, että meillä on mahdollisuus kohottaa asevelvollisista koostuvien joukkojen valmiutta sekä varmistaa, että nykyistä merkittävästi suuremmat joukot saadaan perustettua pikaisesti. Tämä edellyttää muutoksia asevelvollisuuslakiin.

Yksityiskohtaisia kommentteja

Kertausharjoituksiin määrääminen niin, että puolustusvoimain komentaja voisi määrätä sotilaallisen valmiuden joustavaan kohottamiseen tarkoitettuun kertausharjoitukseen välittömästi korkeintaan 25.000 asevelvollista on kannatettava.

Kertausharjoituksesta vapauttamisen muuttaminen niin, että asevelvollinen ei voisi hakea vapautusta kertausharjoituksesta silloin, kun kyse on sotilaallisen valmiuden joustavaan kohottamiseen liittyvä kertausharjoitus, on myös ymmärrettävä.

Ehdotus viimeksi mainittuun kohtaan:

Näiden joukkojen kohdalla korostuu puolustusvoimien ja asevelvollisen tiivis yhteydenpito heti varusmiespalveluksesta aina siihen saakka, kun reserviläinen on sijoitettu näihin korkean valmiuden joukkoihin. Tämä yhteys on saatava nykyistä tiiviimmäksi ja aidon vuorovaikutteiseksi, jotta reserviläinen voi vaivattomasti ilmoittaa muutoksista, jotka saattavat vaikuttaa sijoitukseen. Samalla on selvitettävä, kuinka näihin joukkoihin sijoittamisessa ja joukkoihin hakeutumisessa voidaan hyödyntää reserviläisten aktiivisuutta mahdollisimman hyvin.

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Ehdotus, että kertausharjoitusten yhteenlasketut enimmäisajat eivät koske kertausharjoituksia, joilla mahdollistetaan sotilaallisen valmiuden joustava kohottaminen, on kannattava. Samoin on perusteltua kaksinkertaistaa kertausharjoitusten yhteenlasketut enimmäisajat.

Ehdotus viimeksi mainittuun kohtaan:

RUL esittää, että harkittaisiin kertausharjoitusten enimmäisaikojen poistamista kokonaan. Enimmäisajat tulevat vastaan varsin harvalla reserviläisellä, ja ne joita asia koskee, ovat motivoituneita reserviläisiä, joiden sodan ajan tehtävät vaativat pitempiä kertausharjoitusmääriä.

Lisäksi RUL korostaa, että lainsäädännöllä on varmistettava, että sotilaallisen valmiuden joustavan kohottamisen johdosta kertausharjoituksiin määrättävien asevelvollisten irtisanomisturva sekä opiskelevien reserviläisten kohdalla mahdollisuus jatkaa opintoja joustavasti kertausharjoituksen jälkeen varmistetaan.

Suomen Reserviupseeriliiton puolesta

Mikko Halkilahti
Puheenjohtaja
Suomen Reserviupseeriliitto
mikko.halkilahti@rul.fi

Janne Kosonen
Toiminnanjohtaja
Suomen Reserviupseeriliitto
janne.kosonen@rul.fi
Puh. 050 5810 819

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Elinkeinoelämän keskusliitto

Viite: 105/40.99.00/2016

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI ASEVELVOLLISUUSLAIN MUUTTAMISEKSI

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan, että reserviin kuuluva asevelvollinen ei voisi hakea vapautusta kertausharjoituksesta silloin, kun palvelukseen määrääminen tapahtuu asevelvollisuuslain 48.1 §:n 4 kohdan nojalla sotilaallisen valmiuden joustavaksi kohottamiseksi. Kyseisissä tilanteissa kertausharjoitus voisi alkaa välittömästi ilman tavanomaista asevelvollisuuslain 32.2 §:ssä säädettyä kolmen kuukauden määräaikaa. Esityksessä esitetään myös kaksinkertaistettavaksi kertausharjoitusten enimmäisajat. Enimmäisajat eivät koskisi lainkaan asevelvollisuuslain 48.1 §:n 4 nojalla määrättyä palvelusta.

EK toteaa, että esitetyillä muutoksilla on vaikutusta työelämään, koska työsuhteessa oleva asevelvollinen ei voisi enää hakea vapautusta kertausharjoituksesta silloin, kun palveluksen perusteena on sotilaallisen valmiuden joustava kohottaminen. Vaikutuksia on myös sillä, että mainittujen kertausharjoitusten osalta kolmen kuukauden kutsuaika poistettaisiin ja palvelus voisi alkaa välittömästi. Niin ikään esitetyt kertausharjoitusaikojen pidennykset merkitsisivät asevelvollisten työntekijöiden pidempiä poissaoloja.

Ehdotetut muutokset voivat vaikeuttaa työn järjestelyjä ja aiheuttaa työpaikoilla yllättäviä tilanteita, kun työntekijän olisi lähdettävä kertausharjoitukseen heti kutsun saatuaan. Työnantajan toiminnalle aiheutuva haitta ei olisi enää peruste harjoituksesta vapautumiseksi. Toisaalta, kuten esityksessä todetaan, nyt kysymyksessä olevat kertausharjoitukset koskisivat pääasiassa reserviläisiä, joiden keskimääräinen ikä on 20–25. EK yhtyy siihen esityksessä ilmaistuun käsitykseen, että tässä iässä monikaan asevelvollinen ei ole vielä kiinteästi työelämässä, saati työnantajan toiminnan kannalta avainasemassa. Edelleen esityksessä todetaan, että esitettyyn palvelukseen määräämiseen on tarkoitus turvautua vain poikkeuksellisissa tilanteissa. Esityksen mukaan kertausharjoitukset ovat yleensä lyhytkestoisia. Nämä seikat vähentäisivät työnantajille aiheutuvia haittoja.

EK toteaa, että työntekijän lähteminen palvelukseen lyhyellä varoitusajalla aiheuttaa eniten haittaa pienissä yrityksissä, joissa töiden jakaminen muille tai sijaisen hankkiminen lyhytaikaista poissaoloa varten voi olla vaikeaa. Tätä haittaa ei ainakaan yleensä tasapainota se esityksessä esille tuotu seikka, että kertausharjoituksissa työntekijät saattavat oppia työelämässä tarvittavia erityistaitoja.

Esityksen mukaan kertausharjoitusten enimmäisajat kaksinkertaistuisivat, mikä koskisi kaikkia kertausharjoitusperusteita. Tämä ei EK:n mielestä aiheuta erityisiä vaikeuksia työelämälle, koska harjoitukset kuitenkin normaalisti ovat lyhyitä ja enimmäispituutta käytettäisiin vain turvallisuustilanteen niin vaatiessa.

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Kun arvioidaan esitetyistä muutoksista yrityksille koituvaa haittaa kokonaisuutena, on EK:n mielestä muistettava, että kertausharjoitukset sotilaallisen valmiuden kohottamiseksi on tarkoitettu toimeen pantaviksi tilanteessa, jossa kansallisen puolustuksen toimintavalmiutta on turvallisuustilanteen muuttumisen takia äkillisesti kohotettava. On selvää, että turvallinen toimintaympäristö on välttämätön myös yrityksille. Ottaen myös huomioon, että esityksessä tarkoitettut kertausharjoitukset koskisivat vain asevelvollisten nuorinta ikäryhmää eivätkä kaikkia asevelvollisia, EK ei pidä esitettyjä lakimuutoksia yritysten kannalta kohtuuttomina.

Esityksessä tuodaan esille, että sotilaallisen valmiuden kohottamiseksi palvelukseen määrättävät reserviläiset kuuluvat pääasiassa joukkoihin, joihin kuuluminen on lähtökohtaisesti vapaaehtoista. Myös EK:n mielestä on suotavaa, että asevelvollinen voisi itse vaikuttaa siihen, kuuluuko hän sellaisiin joukkoihin, jotka voidaan määrätä palvelukseen sotilaallisen valmiuden kohottamiseksi.

EK huomauttaa vielä, että maanpuolustusvelvollisuutta täyttävän työ- ja virkasuhteen jatkumisesta annetussa laissa (305/2009) on säädetty asevelvollisuutta ja siviilipalvelusta suorittavan työntekijän työsuhdeturvasta. Lain 2.1 §:n mukaan työntekijällä on oikeus saada vapaata työstä palveluksen suorittamiseksi. Lain 2.2 §:ssä säädetään, että työntekijän on esitettävä työnantajalle selvitys palvelukseen määräämisestä viimeistään kaksi kuukautta ennen palveluksen alkamista tai, jos se ei ole mahdollista, välittömästi saatuaan tietää palveluksen alkamisesta. Mainitut säännökset koskevat myös nyt käsillä olevassa esityksessä tarkoitettua kertausharjoitusmuotoa. Koska palvelukseen määräämistä edeltävä kolmen kuukauden ilmoitusaika esitetään poistettavaksi, työntekijä ei voisi tehdä ilmoitusta työnantajalleen pääsäännön mukaisesti kaksi kuukautta ennen palveluksen alkamista. Tällöin työntekijän tulisi kyseisen lain mukaan ilmoittaa työnantajalle palvelukseen menemisestä välittömästi siitä tiedon saatuaan.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Lainsäädäntö ja hallinto

Hannu Rautiainen
Johtaja

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Kirkon työmarkkinalaitos

Puolustusministeriölle

Viite: FI.PLM.2016-734
105/40.99.00/2016

Pyydettyä lausuntona asevelvollisuuslain muutosesityksestä Kirkon työmarkkinalaitos lausuu seuraavaa:

Asevelvollisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi, jotta Suomen puolustus voi tarvittaessa reagoida aiempaa nopeammin muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen. Tämän toteuttamiseksi asevelvollisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että reserviläiset voidaan kutsua kertausharjoituksiin sotilaallisen valmiuden joustavan kohottamisen tilanteissa nykyistä kolmea kuukautta lyhemmällä varoitusaajalla. Voimassa oleva kolmen kuukauden aikaraja poistettaisiin. Samalla näissä tilanteissa kertausharjoitusvuorokausien enimmäisrajat poistettaisiin. Muita tilanteita varten kertausharjoitusvuorokausien maksimimäärät kaksinkertaistettaisiin.

Kirkon työmarkkinalaitoksella ei ole huomauttamista esitettyihin säännöksiin. Kirkon työmarkkinalaitos kuitenkin samalla toteaa, että kirkon perustoiminta jumalanpalveluksineen ja kirkollisine toimituksineen on osa kansakunnan henkistä ja hengellistä huoltoa. Sotilaallisen valmiuden joustavan kohottamisen tilanteet saattavat olla alueellisia, mikä voi vaikuttaa siihen, että reserviläiset kutsutaan kertausharjoituksiin nimenomaan kriisialueen paikkakunnilta. Tällainen tilanne saattaisi uhata kirkon ydintehtävien hoitoa seurakunnissa. Siksi Kirkon työmarkkinalaitoksen mielestä lain perusteluissa olisi syytä ottaa huomioon se, että sotilaallisen valmiuden joustavan kohottamisenkin tilanteissa reserviläisten kutsumisessa kertausharjoituksiin otetaan aina huomioon kirkon ja seurakuntien ydintehtävien häiriötön hoitaminen. Harkittavaksi tulisi tällaisessa tilanteessa myös sotilaspapin koulutuksen saaneiden kutsuminen kertausharjoituksiin ennen seurakuntien hengellisessä työssä olevaa henkilöstöä.

Helsingissä 23.2.2016

Vuokko Piekkala
Työmarkkinajohtaja

Timo von Boehm
lakimies

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Mikko Lemmetty

Valmiutta kohottavaan kertausharjoitukseen kutsuttavien joukkojen toimivaltuudet

Puolustusministeriön lakiehdotuksessa esitetään mahdollisuutta kutsua huomattavan suuri määrä reserviläisiä kertausharjoitukseen välittömästi. On todennäköistä, että näistä merkittävää osaa käytetään kohteensuojaustehtäviin. Nykyisellään reserviläisten toimivaltuuksia kohteensuojaamisessa säännellään ainoastaan puolustusvoimista annetun lain 23 §:ssä, jossa käsitellään vartiomiehen voimankäyttöä.

Erityisesti ns. tukialueella toimivan paikallisjoukon vartioitehtävää suorittava joukko voi olla tilanteessa, jossa sen suojaamassa kohteessa ei ole ainoatakaan sotilasvirkamiestä, vaan ainoastaan asevelvollisia ja siviilejä. Jopa Länsi- tai Keski-Suomessa voidaan olla tilanteessa, jossa kokonaan reserviläisistä koostuva joukkue suorittaa kohteensuojaustehtävää useiden kymmenien kilometrien etäisyydellä lähimmästä sotilasvirkamiehestä. Mikäli kohteen alueella tai sen lähetyvillä on sotilasvirkamiehiä, näillä on todennäköisesti tehtäviä, joissa he eivät käytännössä ehdi suorittamaan turvatarkastuksia, turvallisuustarkastuksia tai henkilöllisyyden tarkastuksia. Tästä seuraa se, ettei kohdetta suojaavilla reserviläisillä tarkkaan ottaen ole toimivaltuuksia suorittaa kohteen suojaamiseksi tarpeellisia toimia. Periaatteessa reserviläinen ei esimerkiksi voi ottaa kiinni suojattavalle kohteelle pyrkivää tai, mikäli henkilö on otettu kiinni vartiomiehen voimankäyttöä koskevilla toimivaltuuksilla tai pakkokeinolain yleisellä kiinniotto-oikeudella, ei henkilölle voida tehdä turvallisuustarkastusta. Käytännössä näitä toimenpiteitä kyllä harjoitellaan sekä varusmies- että reserviläiskoulutuksessa, mutta varsinaista toimivaltaa toimenpiteiden suorittamiseksi ei reserviläisellä tai varusmiehellä ole edes sodan oloissa.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa (255/2014) puolestaan oletetaan, että häiriötilanne, jossa perustetaan joukkoja, alkaisi vasta ylimääräiseen palvelukseen kutsumisesta. Tämän vuoksi valmiuden kohottamiseen liittyvään kertausharjoitukseen kutsuttuja reserviläisiä ei voi ehdotetun lain perusteella käyttää tiedustelu- tai rikostorjuntatehtäviin. Perustettujen reserviläisistä koostuvien perusyksiköiden päälliköillä ja vääpeleillä ei myöskään ole kurinpitovaltuuksia, mikä on epätarkoituksenmukaista tilanteessa, jossa sotilasrikokset todennäköisesti lisääntyvät.

Tarkoituksenmukaista olisi säätää, että perustettavilla joukoilla olisi henkilöstön palvelussuhteen laadusta riippumatta tarpeelliset toimivaltuudet. Toisaalta toimenpiteen kohteeksi joutuvan oikeusturvan kannalta olisi tarpeen, että toimivaltuuksia käytettäisiin

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

virravastuulla. Ehdotetut lisäsäännökset eivät ole ristiriidassa perustuslakivaliokunnan käytännön kanssa.

Ehdotus lakitekstiksi

Ehdotetaan seuraavia lisäyksiä lakiehdotukseen laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Puolustusvoimista annettuun lakiin lisätään uusi pykälä 23b

23b §

Asevelvollisuuslain mukaisessa olevassa palveluksessa olevan henkilön toimivalta poikkeusoloissa ja valmiutta kohotettaessa

Kun tasavallan presidentti on asevelvollisuuslain 83 §:n mukaisesti päättänyt ylimääräisestä palveluksesta, asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva vartio- tai päivystystehtävää suorittava sotilas, joka on saanut riittävän koulutuksen, käyttää 19–22 §:n mukaisia vartio- tai päivystystehtävää suorittavalle virkamiehelle kuuluvia valtuuksia. Sama koskee reserviläistä, joka on kutsuttu asevelvollisuuslain 48.1 §:n 4 kohdassa tarkoitettuun kertausharjoitukseen.

Asevelvolliseen, joka käyttää ensimmäisessä momentissa mainittuja toimivaltuuksia, sovelletaan rikoslain virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Tässä pykälässä tarkoitetun tehtävän yhteydessä aiheutuneesta vahingosta vastaa valtio sen mukaan kuin vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettua tehtävää suorittavan korvausvastuuseen sovelletaan vahingonkorvauslain 4 luvun säännöksiä asevelvollisen korvausvastuusta.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annettun lain 94 § ehdotetaan muutettavaksi muotoon

*Tämän luvun säännöksiä sovelletaan silloin, kun tasavallan presidentti on asevelvollisuuslain 83 §:n mukaisesti päättänyt ylimääräisestä palveluksesta. **Säännöksiä sovelletaan myös reserviläiseen, joka on kutsuttu asevelvollisuuslain 48.1 §:n 4 kohdassa tarkoitettuun kertausharjoitukseen.***

Tähän pykälään ei ole tarpeen lisätä mainintaa virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta, koska kyseinen asia on jo huomioitu saman lain 103–104 §:issä.

Aluevalvontalaki

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Olisi syytä harkita, olisiko tarkoituksenmukaista sijoittaa aluevalvontalakiin vastaava säännös 27 §:n (henkilöllisyyden selvittäminen ja henkilön kiinni ottaminen) soveltamisesta.

Tämän tapaisella säännöksellä voisi olla käyttöä nyt ajankohtaisiksi nousseiden uhkien torjunnassa. Esimerkiksi valmiutta kohottavaan kertausharjoitukseen kutsutuilla, valtakunnan maastorajaa partioimaan käsketyillä reserviläisillä olisi oikeus edellyttää tapaa- maansa, luvattomaksi rajanylittäjäksi epäilemäänsä henkilöä, selvittämään henkilöllisyytensä vaikka partion mukana ei olisi rajavartiolaitoksen tai puolustusvoimien virkamiestä. Tämä parantaisi tuntuvasti käytännön mahdollisuuksia puuttua esim. laajamittaisen maahantulon tilanteeseen, mikäli maahantulo tapahtuisi maastorajan kautta.

Jos tällainen pykälä katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi, se voisi olla aluevalvontalain uutena 42a §:nä:

42a §

Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa olevien valtuudet valmiutta kohotettaessa

Kun tasavallan presidentti on asevelvollisuuslain 83 §:n mukaisesti päättänyt ylimääräisestä palveluksesta, asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva sotilas, joka on saanut riittävän koulutuksen, käyttää aluevalvontaviranomaiselle 27–28 §:n mukaan kuuluvia valtuuksia. Sama koskee reserviläistä, joka on kutsuttu asevelvollisuuslain 48.1 §:n 4 kohdassa tarkoitettuun kertausharjoitukseen.

Asevelvolliseen, joka käyttää ensimmäisessä momentissa mainittuja toimivaltuuksia, sovelletaan rikoslain virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Edellä tarkoitettun tehtävän yhteydessä aiheutuneesta vahingosta vastaa valtio sen mukaan kuin vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

Edellä tarkoitettua tehtävää suorittavan korvausvastuuseen sovelletaan vahingonkorvauslain 4 luvun säännöksiä asevelvollisen korvausvastuusta.

Esitetty pykälä helpottaisi lisäksi huomattavasti tukialueella laajaa aluetta valvomaan käsketyn joukon toiminnan suunnittelua, sillä aluevalvontalain toimivaltuutta voitaisiin käyttää esimerkiksi tiedusteltaessa suojattavan kohteen kieltoalueen ulkopuolella, mutta kuitenkin kohteen läheisyydessä liikkuvan henkilön henkilöllisyyttä, mikäli ylempi eskunta antaisi toimivaltuuden alueella toimivan joukon käyttöön.

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Juhani Vesterinen

HUOMIOITA LUONNOKSEEN ASEVELVOLLISUUSLAIN MUUTOKSEKSI

Itse asiaan minulla ei ole huomautettavaa, eikä minulla ole oikeastaan perusteitakaan arvioida muutoksen tarpeellisuutta. Julkisuudessa käydyn keskustelun perusteella muutos vaikuttaa hyvinkin aiheelliselta. Seuraavassa kuitenkin pari seikkaa, jotka tulivat mieleeni lukiessani esitysluonnosta. Ne mielestäni sovittaisivat uudet säännökset muuhun lain-säädäntöön ja ehkä edesauttaisivat muutoksen poliittista hyväksyttävyyttä.

Ensiksi tuntuu hieman turhalta säätää uudenlaisesta kertausharjoituksesta, joka ei varsinaisesti ole kertausharjoitus. Selkeämpi olisi säästää käsite kertausharjoitus koulutukseen ja valmiuden kohottamiseen käytettäisiin käsitettä ylimääräinen palvelus. Ylimääräistä palvelusta koskevat säädökset on jo sovitettu poikkeusoloihin, jolloin esimerkiksi päivien lukemisesta kertausharjoituspäivien maksimiin ei tarvitsisi erikseen säätää. Myös sekaannus koulutuksellisen kertausharjoituksen, johon edelleen sovelletaan kolmen kuukauden ennakkoa, ja valmiuskertausharjoituksen, johon voidaan käskä välittömästi, välillä poistuisi, jos käytettävät termit eivät muistuttaisi toisiaan.

Puolustusvoimain komentajalle annettaisiin siis oikeus määrätä enintään 25 000 asevelvollista ylimääräiseen palvelukseen kiireellisessä tapauksessa. Tasavallan presidentin määräys olisi siis normi, josta voidaan tilanteen vaatiessa poiketa. Kysessä on siis "sotilaallisen puolustusvalmiuden merkittävä muutos", josta tasavallan presidentti päättää lain puolustusvoimista 551/2007 31§ 1. momentin mukaan. Ehkä tätä vaihtoehtoa on jo pohdittu ja päädytty muunnettuun kertausharjoitukseen, mutta perusteluissa voisi avata ylimääräisen palvelun, muunnetun kertausharjoituksen ja tavalisen kertausharjoituksen eroja.

Yhtenäisyyden vuoksi olisi mielestäni kuitenkin joka tapauksessa hyvä myös säätää "perälaudoista". Valmiuden kohottamista koskevat määräykset on yleensä

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

mahdollista antaa vain määräajaksi; Puolustustilalaki 1083/1991 3§, Valmiuslaki 1552/2011 6§ ja 7§ sekä ylimääräinen palvelus Asevelvollisuuslaki 83§. Tuntuisi hieman kummalliselta, jos ainoastaan puolustusvoimain komentaja voisi kohottaa valmiutta normaalista poikkeavin toimin ilman ennaltamäärättyä määrä-aikaa päätöksen voimassaolosta. Yleensä määräaika näyttää olevan kolme kuukautta. Koska nyt toimitaan sotilaskäskyin eikä lainsäädäntöprosessin mukaisesti, niin aika voisi olla lyhyempikin esimerkiksi yksi kuukausi. Toinen "perälauta" on päätöksen peruuttaminen, kun tilanne sen sallii; Puolustus-tilalaki 6§, Valmiuslaki 11§ ja ylimääräisen palveluksen osalta Asevelvollisuuslaki 85§. Asia on tietysti tavallaan itsestäänselvyys, mutta yhtenäisyyden vuoksi tästäkin tulisi säätää.

Hieman myös ihmetyttää kiello hakea vapautusta muunnetusta kertausharjoituksesta. Kuitenkin Asevelvollisuuslain 84§:n mukaan ylimääräisestä palveluksesta voidaan hakea vapautusta aluetoimistolta, huolimatta siitä määrättäisiinkö palvelus alkamaan välittömästi vai ei. Tässä olisi käytäntöjen koordinoinnin paikka. Muuten on mielestäni pelättävissä sekaannus, jos poikkeustilanteessa näitä säädöksiä ryhdytään soveltamaan.

Toinen huomio koskee puolustusvoimain komentajan määräyksen poliittista valvontaa. Ehdotuksessa on aivan oikein säädös tiedottaa puolustusministeriötä asian valmistelusta. Tämän lisäksi ehdottaisin vielä "aktiivista jälkikäteisvalvontaa". Tasavallan presidentin asetus puolustustilasta, Puolustus-tilalaki 3§, tai valtioneuvoston asetus valmiuslain käyttöön-otosta, Valmiuslaki 6§ ja 7§, on välittömästi saatettava eduskunnan käsiteltäväksi. Myös viime viikolla julkaistussa esitysluonnoksessa laiksi päätöksenteossa kansainvälisen avun antamisessa ja pyytämisessä 4§ 3. momentissa ministeriön kiireellisessä tilanteessa tekemästä päätöksestä on ilmoitettava viipymättä valtioneuvostolle ja tasavallan presidentille.

Samoin puolustusvoimain komentajan määräyksen voisi saattaa seuraavan portaan s.o. tasavallan presidentin käsittelyyn. Tämä voisi kuulua vaikka jotenkin seuraavasti: "Annettuaan 3. momentin mukaisen määräyksen astua palvelukseen

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

välittömästi puolustusvoimien komentajan on ilmoitettava tasavallan presidentille ilman aiheetonta viivytystä". Ilmoittautumis-velvollisuus ei lykkäisi määräyksen toimeenpanoa, mutta tällöin tasavallan presidentin oikeus ottaa päätösvalta itselleen lain puolustusvoimista 31§ 3. momentin mukaisesti tulisi selkeämmin esille ja samalla päätökselle syntyisi poliittinen tuki.

Käytännössä tällainen tilannekatsaus olisi joka tapauksessa tarpeen. Kun (SOME-maailmassa nimenomaan kun) tällainen käsky tulee julki, niin toimittajat pommittavat pääministeriä, puolustusministeriä ja myös tasavallan presidenttiä kysymyksillä päätöksen perusteista. Tällöin olisi hyvä, että vastaukset perustuisivat tarkkoihin tosiasioihin tilanteesta eikä henkilökohtaisiin arveluihin. Luultavasti puolustusministeri ja puolustusvoimain komentaja kutsuttaisiin myös pikimmiten kuultavaksi eduskunnan puolustusvaliokuntaan. Tällöinkin yhteinen tilannekuva edesauttaisi tilanteesta tiedottamista.

Tässä huomioni luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Toivottavasti niistä on jotain iloa esityksen valmistelussa.

Ystävällisin terveisin

Juhani Vesterinen

Perniö

4.3.2016

FI.PLM.2016-1344
105/40.99.00/2016

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö/Juha Post

Ei lausuttavaa

Tasavallan presidentin kanslia

Sisäministeriö